

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 1 (42)

**РІК НЕЗЛАМНОСТІ! РІК ПЕРЕМОГИ!
УСІМ ОСВІТЯНАМ ПРИСВЯЧУЄТЬСЯ...**

Вінниця – 2023

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу
ВИПУСК № 1 (42)

Свідоцтво про державну реєстрацію
друкованого засобу масової інформації
Серія ВЦ № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року
Журнал
(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік
Мова видання: українська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси
- ❖ Рецензії

Номер затверджено на засіданні Вченої ради
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»
Протокол № 7 від 23 лютого 2023 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Мисліцька Н.А., д.філ.н. Войцехівська Н.К., к.філ.н., доц. Січкарь С.А. (Уманський державний педагогічний університет ім. П. Тичини), спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори
Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу : Випуск 1(42) /за заг. ред. К.Ф. Войцехівського. Вінниця : Твори, 2023. 146с.

ЗМІСТ

С Л О В О Р Е Д А К Т О Р А

ТУРЛЮК СВІТЛАНА, ЮНАШ ВІКТОРІЯ

ГОЛОВНІ АСПЕКТИ УДОСКОНАЛЕННЯ ЗМІСТУ І ФОРМ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ КОЛЕДЖУ 5

Ф І Л О Л О Г І Ч Н І С Т У Д І Ї

БАБІЙ АЛЛА, ВЕРЕМІЙ А. А.

МІСІЯ, БАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ ЗАВДАННЯ СУЧАСНИХ ФАХІВЦІВ ФІЛОЛОГІВ-СЛАВІСТІВ 13

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, БІЛИК ІРИНА

ПОЗАКЛАСНА РОБОТА З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТКУ ЛІТЕРАТУРНО ОБДАРОВАНОЇ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ 19

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ГУЧОК НАДІЯ

КОРОТКИЙ ЕКСКУРС В ІСТОРІЮ СТАНОВЛЕННЯ МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ З ЧАСІВ КИЇВСЬКОЇ РУСІ ДО СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ 25

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ІВАШКО АНАСТАСІЯ

ІСТОРИЧНА ІНВЕРСІЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ ЯК АВТОРСЬКИЙ ПРИЙОМ БАЧИТИ СВІТ ІНАКШЕ 31

МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ, ДЕРЕВЕНКО ОЛЕКСАНДРА

THE IMPACT OF ENGLISH BIBLICAL TRANSLATIONS ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND LINGUISTICS 38

П С И Х О Л О Г О - П Е Д А Г О Г І Ч Н І С Т У Д І Ї

СВЕРЛОВИЧ ВАЛЕНТИНА

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПРОЦЕСІ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ 44

ГОРОДЕЦЬКА ВАНДА

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОХОДЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОЇ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ 57

БАРЩЕВСЬКА ІННА

ОСОБЛИВОСТІ ДІАГНОСТИКИ ТА ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ДІТЕЙ ІЗ СИНДРОМОМ АСПЕРГЕРА ТА СДУГ 61

ЦІСАР ІРИНА, БОРОДІЙ ОЛЬГА

РОЛЬ КАЗКИ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ 65

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, КАПУСТА ДАР'Я

РОЛЬ ЕКОЛОГІЧНОЇ СТЕЖИНИ В ОЗНАЙОМЛЕННІ ДОШКІЛЬНИКІВ З ПРИРОДНИМ ДОВКІЛЛЯМ 68

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА, ПЕДОЧЕНКО АНАСТАСІЯ

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА ІСТОРИЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ НАОЧНИХ ЗАСОБІВ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ 72

ЦІСАР ІРИНА, РУМЯНЦЕВА ВІКТОРІЯ

ВПЛИВ АРТ-ТЕРАПІЇ НА МОВЛЕННЄВИЙ РОЗВИТОК ДОШКІЛЬНИКА..... 78

МАРЦЕНЮК ОЛЕНА

ПСИХОЛІНГВІСТИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУЧАСНИХ ЗАНЯТЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ..... 82

Н А У К О В О - М Е Т О Д И Ч Н І С Т У Д І Ї

БУГА ОКСАНА

НАБУТТЯ ПРОФЕСІЙНО-ЗНАЧУЩИХ ЕКОНОМІЧНИХ ЯКОСТЕЙ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ДІЛОВИХ ІГОР..... 88

ПРИСЯЖНЮК ДМИТРО

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДИКИ ТРЕНУВАННЯ В БІГОВІ НА ВИТРИВАЛІСТЬ..... 93

СКРИПНИК НАДІЯ, ВОЛКОТРУБ А.О., ДЕМЧУК ВЕРОНІКА

STORYTELLING ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ТРЕНД ДЛЯ ЕФЕКТИВНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 98

СКРИПНИК НАДІЯ, КОГУТЮК ОКСАНА, МАКСИМЕНКО Н. В., ТКАЧУК ТЕТЯНА

МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ І МОТИВАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ..... 104

ШУСТОВА НАТАЛІЯ, ГОРБАТЮК А. В.

ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК ПИСЬМОВОГО ДОДАВАННЯ ТА ВІДНІМАННЯ БАГАТОЦИФРОВИХ ЧИСЕЛ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ..... 109

СТЕПОВА АЛЛА

МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ГАРМОНІЙНО РОЗВИНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ..... 114

ТАРАШЕВСЬКА ОЛЬГА, ЦІСАР ІРИНА

ВИКОРИСТАННЯ «РОЗВИВАЮЧОГО ПРОСТОРУ» ЗА М. МОНТЕССОРІ ДЛЯ КОРЕКЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ІНКЛЮЗІЇ..... 118

ЯРЕМЧУК ОКСАНА

ФОРМУВАННЯ ІНІЦІАТИВНОСТІ І ПІДПРИЄМЛИВОСТІ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В ПРОФІЛЬНІЙ ШКОЛІ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЗАДАЧ ФІНАНСОВОГО ЗМІСТУ..... 123

В І Д О М І І М Е Н А

ПОХИЛЮК ОЛЕНА

«ТОЙ, ЩО СЕРЦЕ ОБЕРНУВ У СУРМУ» (бесіда до 115-річчя від дня народження Олега Ольжича (приклади поезії за збіркою «Незнаному воякові»..... 127

КІСЕЛЬОВ ДМИТРО

Б. ШОУ. ХУДОЖНЯ ПРАКТИКА: ПРОБЛЕМИ І ТРАДИЦІЇ..... 130

ЛИСИЙ АНАТОЛІЙ

ПЕРШІ ПІВ ТИСЯЧІ РОКІВ З ІСТОРІЇ ШПИКОВА..... 133

4. Градовський А. В. Компаративний аналіз у системі шкільного курсу літератури: методологія та методика: монографія. Черкаси: Брама, 2003. 292 с.
5. Лілік, О. О. Спецкурс з методики навчання української літератури. Чернігів: Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2016. 16 с.
6. Мітосек З. Теорії літературних досліджень / пер. з польськ. В. Гуменюк, наук. ред. В. І. Іванюк. Сімферополь: Таврія, 2005. 408 с.
7. Нич Р. Перелицювання теорії. Зауваги про по структуралізм. Світ тексту: постструктуралізм та літературознавство / пер. з польськ. О. Галета. Львів: Літопис, 2007. С. 16–27.
8. Пантелеєва В.В. Секрети мого педагогічного успіху. *Українська література в школах України*. 2014. № 2. С. 14–15.
9. Пехота О. М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навч. пос. Миколаїв: Іліон, 2009. 272 с.
10. Ребель Г. М. Методологическое значение понятия целостности (полемиические заметки). *Літературознавчий збірник*. Вип. 29-30. Донецьк: ДонНУ, 2017. С. 13–31.
11. Українська література. 10-11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Природничо-математичний, технологічний, спортивний, суспільно-гуманітарний, художньо-естетичний напрями; філологічний напрям (профіль – іноземна філологія). Академічний рівень / М. Г. Жулинський, Г. Ф. Семенюк, Р. В. Мовчан, Н. В. Левчик, М. П. Бондар, О. А. Камінчук, В. І. Цимбалюк; за ред. Р.В. Мовчан. Київ: Грамота, 2011. 50 с.

Стаття надійшла до редакції

11 лютого 2023

ІСТОРИЧНА ІНВЕРСІЯ В ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРАХ ЯК АВТОРСЬКИЙ ПРИЙОМ БАЧИТИ СВІТ ІНАКШЕ

УДК 378.016 : 821.161.2

ОМЕЛЯНЧИК ТЕТЯНА

*викладач-методист кафедри української філології
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

ІВАШКО АНАСТАСІЯ

*студентка філологічного факультету
КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»*

У статті окреслено простір для вивчення сюжетно-композиційних, мовних, жанрових особливостей, специфіки побудови образів-персонажів у процесі вивчення літературних творів з історичною інверсією, за умови, що вся робота на уроці відбувається під кутом зору, що саме робить письменник на кожному рівні твору, щоб сформулювати бажаний ідеал.

***Ключові слова:** історична інверсія, авторське бачення, обставини життя, художні елементи, життєві ідеали.*

Постановка проблеми. Для свідомості засобами української конструювання власного майбутнього Україна, що наприкінці ХХ століття вступила в діалог зі світом як самостійна і незалежна держава, відчула необхідність щонайперше пізнати своє історичне минуле. Історико-культурний досвід кожної нації є унікальною скарбницею колективних значень і смислів, які для прийдешніх поколінь стають основою усвідомлення власної національної ідентичності, консолідують спільноту. Тому набуває особливої актуальності проблема формування у молодих поколінь українців уміння декодувати значення й смисли історико-культурного досвіду нашого народу, будувати на їх основі власний світогляд, поглиблюючи й розвиваючи національну самосвідомість.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різним аспектам національної самосвідомості присвячені дослідження як вітчизняних, та зарубіжних учених – В. Андрущенко, Дж. Армстронга, А. Бичко, Ю. Бромля, М. Боришевського, Е. Вільсона, М. Вівчарика, Б. Гаврилишина, Е. Гелнера, М. Головатого, Р. Додона, Л. Дробіжевої, В. Жмири, Г. Касьянова, І. Кресіної, В. Лісового, Д. Міллера, С. Мофи, І. Надольного, М. Пірен, Ю. Римаренка, Е. Сміта, П. Ситника, Л. Шкляра, Р. Шпорлюка, О. Шморгуна та ін. У більшості з цих робіт проведено соціально-філософський аналіз досліджуваного феномену, здійснено спробу визначити національну самосвідомість, простежити її історичний розвиток.

Деякі теоретичні й практичні аспекти проблеми формування національної

літератури в різний час були предметом досліджень вітчизняних методистів-словесників і дидактів – В. Стоюніна, К. Ушинського, Ю. Дзеровича, І. Огієнка, С. Русової, Я. Чепіги, Г. Ващенко, О. Дорошкевича, Т. Бугайко, Ф. Бугайка, В. Лесика, В. Ходосова, О. Мазуркевича, а також українських письменників – С. Васильченка, І. Франка, Б. Грінченка,. Останні, враховуючи виховні можливості української літератури, розглядали в своїх працях питання методики формування патріотичних ідеалів, громадянської свідомості дітей, юнацтва та молоді.

Метою статті є аналіз основних етапів становлення методики викладання української літератури з часів Київської Русі до середини ХХ століття, а також коротке знайомство з діяльністю найвидатніших мислителів та педагогів, їхній внесок та заслуги у цій галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи шкільну програму з української літератури, ми бачимо, що до неї увійшла частина творів історичної тематики, написана за принципом «історичної інверсії», яка є способом ідеалізованого змалювання попередніх епох. Це авторський міф минулого, що постає у вигляді доби, коли все відбувалося так, як хотілося б.

Для інверсованого міфологічного світогляду властиве звернення до світової або національної історії. Воно надає їм виключно позитивного характеру, наділяє ідеалами, які ще не досягнуті, бажаними ознаками, втілює в них свої історичні прагнення. М. Бахтін таким чином

пояснює сутність указанного явища: «...Міфологічне і художнє мислення локалізують у минулому такі категорії, як мета, ідеал, справедливість, досконалість, гармонійний стан людини і суспільства», «...тут зображується як уже колишнє, те, що насправді може бути чи повинно бути здійснене тільки в майбутньому, що, по суті, є метою..., але ніяк не дійсністю минулого» [5, с.80].

Історичну інверсію можна спостерігати повністю або частково у багатьох текстах: «Енеїди» І. Котляревського, романтичних творах про козаччину, «Захар Беркут» і «Мойсей» І. Франка, прозі А. Кащенко, А. Чайковського,

Ю. Опільського, «Меч Арєя» І. Білика та ін. У ній антураж минулих епох виконує роль уявного поля, де скристалізовані авторські історичні прагнення. Адже «...міф – не приналежність нашого минулого, міф постійно присутній у нашому внутрішньому світі, більше того – саме міф шифрує якісь важливі аспекти нашого індивідуального несвідомого, відкриваючи можливості для самопізнання». Отже, міфологізовані внутрішні спрямування письменника у сфері історії і мають бути предметом дослідження на уроках літератури [6, с.15].

На наш погляд, історична інверсія – один із способів вираження філософсько-історичних поглядів письменника. У такому ракурсі й повинно відбуватися вивчення творів. Нижче наводимо коло понять, що можуть стати призмою для аналізу. Разом з учнями вчитель з'ясовує, із якими суспільними чи особистісними

обставинами життя людей автор пов'язує своє бачення справедливого, досконалого, гармонійного в історії, як він втілює його з допомогою різних художніх елементів. Теоретичною основою зазначених підходів до аналізу літературних джерел є твердження, що «...міфи ніколи не пояснюють, вони завжди встановлюють певний прецедент як ідеал і як гарантію довговічності цього ідеалу» [5, с.80]. Внутрішнім зором письменник схильний сприймати в зображуваному минулому образ ідеального для себе історичного майбутнього:

Ще як були ми козаками,
А унії не чуть було,
Отам-то весело жилось!
Братались з вольними ляхами,
Пишались вольними степами...
(Т.Шевченко, *Полякам*)

У наведеному фрагменті вірша ідеалами Т. Шевченка є воля, братання з іншими народами, релігійна свобода, які він хотів би бачити у перспективі для України. Твір відображає слов'янофільські спрямування поета. Логіка міфологізованої свідомості митця працює так: раз я бачу в історії попередніх епох зразкові для себе явища, значить їх треба утверджувати й на перспективу [6, с.15].

Кожен рівень тексту надає письменнику специфічні можливості для ідеалізації, в основі якої присутня установка автора на відображення абсолюту. Однак вчителю обов'язково треба брати до уваги, що «...справжні складові одиниці міфа становлять не поодинокі відносини, а «пакети» відносин, і лише завдяки комбінаціям цих «пакетів» складові частини набувають функціональної

значущості». Якісне прочитання цілісної структури історичної інверсії можливе лише через аналіз тексту як системи відносин між різними його компонентами. Але в першу чергу аналізуємо зв'язки між сюжетними складовими, образами-персонажами та мовними одиницями – головними носіями значень у будь-якому міфі. Цим обумовлено використання методичних прийомів, що необхідно застосовувати на уроці [5, с.81].

Так, у сюжеті творів з історичною інверсією обов'язковими є епізоди чи композиційні частини, у яких герої демонструють свою духовну велич, присутні описи бажаного для письменника суспільного устрою, гармонійних стосунків між людьми, рівноправних міжнародних відносин тощо. Вказані фрагменти читаємо вголос, переказуємо, а потім аналізуємо поглиблено, осмислюючи, що саме прагне ідеалізувати художник слова, яким чином він цього досягає, які конкретно поняття – справедливість, досконалість, гармонія чи подібні – реалізовані в кожному випадку, у яких образах вони втілені і з якою метою це зроблено [5, с.82].

Дослідження таких епізодів /частин/ легко вплітається в загальну канву послідовного аналізу художнього твору. Важливо, щоб учні розкрили той емоційний та інтелектуальний вплив, який справив вибраний фрагмент, констатували, який саме художній засіб на них у тексті подіяв і що у епізоді, на їх погляд, подано як ідеал, чи можна його вважати історичною метою автора. Допомагаючи школярам, вчитель пояснює головні етапи діяльності:

✓ Назвати епізоди /частини/, у яких наявна ідеалізація зображеного.

✓ Обґрунтувати вибір: розкрити зміст, вказати, що саме ідеалізовано і за допомогою яких засобів.

✓ Пояснити, які світоглядні установки продемонстрував письменник у цьому фрагменті.

✓ Визначити, яке значення має епізод /частина/ для вираження головної думки твору [5, с.82].

З'ясування художньої функції таких сюжетних епізодів – необхідний момент під час аналізу. Запитання на зразок: «Яку роль відіграє епізод з історичною інверсією, що він дає для реалізації теми, ідеї, задуму автора?» корисні тим, що допомагають сформувати цілісну оцінку ролі цих фрагментів [4, с.25].

Продуктивним є і завдання уявити твір без вказаного епізоду/частини/. Далі необхідно відстежувати, як це впливає на розгортання сюжету й композиції, розстановку персонажів, на вираження теми, ідеї, проблематики тощо [4, с.26].

Наступний крок – підбір епізодів, де ідеалізація, на думку школярів, досягає найбільшого вияву. Проводимо зіставлення різних частин тексту, визначаємо, у яких із них досягнуто найбільшого ступеня ідеалізації зображеного. Так відкривається шлях до усвідомлення ключових суспільних, психологічних, культурних та інших пріоритетів письменника, історичної мети, яку він сповідує. До кожного з відібраних епізодів необхідно добирати назви – спосіб, який допомагає оцінити фрагмент і його художнє надзавдання. Непогано, якщо ці заголовки цитатні, із мовних

формул автора, де сконцентроване його уявлення про довершене. Учні накопичують потрібні художні вислови, виявляють через зіставлення, які з них можуть претендувати на роль заголовків і разом з тим аналізують під необхідним кутом зору мовну тканину літературного твору: «Любов к отчизні де героїть, там сила вража не устоїть» («Енеїда»

І. Котляревського); «Із номадів лінивих ся мить люд героїв сотворить» («Мойсей» І. Франка) [6, с.15].

У деяких випадках історичній інверсії притаманний особливий розвиток сюжету як руху змальованих подій до певної мети, здебільшого суспільної або ж духовного зростання героїв (поема «Мойсей» І. Франка, у якій інверсія представлена в кінці твору). Зрозуміти це учням допомагає складання сюжетного плану, який відбиває етапи зазначеного процесу. Здебільшого його розгортають за хронологією подій у творі, але не треба забувати й про причинно-наслідкові зв'язки: школярі повинні пояснювати, яким чином кожна із ситуацій зумовлює наступні висхідні точки, як вона наближує події чи персонажів до бажаного для автора результату. План доцільно створювати як звичайний, так і цитатний, як простий, так і складний. Остання його позиція – формулювання, що підтверджує досягнутість окресленого автором ідеалу. Для поеми І. Франка «Мойсей» він набуває такого вигляду: кожен пункт відображає новий етап у наближенні євреїв до їхнього внутрішнього переродження, яке відбулося в кінці поеми; із таких самих позицій має бути осмислена роль і тих фрагментів, де

біблійний народ коливається, вступає у протидію зі своїм провідником і замислом Бога, де сам Мойсей зазнає зневіри й смерті – ці епізоди теж наближають очікувану мить [4, с.27].

Встановлення зв'язку між подіями у творі з історичною інверсією – важливий вид роботи, який поглиблює розуміння учнями характеру історичного мислення письменника. Як відомо, існує декілька видів зв'язку: причинно-наслідковий, коли одна подія зумовлює іншу, хронологічний і суто художній, коли події пов'язані тільки ідейним задумом письменника.

Під час аналізу сюжету можна зробити групування подій за характером зв'язку між ними. При цьому найкраще брати головні з них і проводити лінії до інших – теж головних або другорядних. Так для школярів вимальовуються сюжетні центри як основні носії подієвості і авторської ідеалізації зображеного, учні зможуть сконцентруватися на ключових моментах змісту. Кожен тип зв'язку вимагає своєї послідовності дослідження.

Найлегше дітям визначати хронологічні зв'язки, які накладаються на послідовний розвиток сюжету. У випадку, якщо є екскурси в минуле (а вони теж можуть відображати рух подій до мети-ідеалу), відсутня хронологічна наступність у різних композиційних частинах, робота ускладнюється: дітям власноруч доводиться визначати часовий ланцюг [5, с.83].

З'ясування причинно-наслідкових зв'язків у подібних творах вимагає певного тренінгу учнів. Треба встановлювати не тільки наявність зв'язку, але і його характер. Спочатку учні

називають головні події, а далі індивідуальної характеристики образів замислюються, що саме стало причиною кожної з них та які наслідки вона породила, а в кінці: як все разом впливає на формування історичної інверсії?

Коли учні встановили два перші типи зв'язку, переходимо до з'ясування третього – ідейно-художнього. Тут відбувається оцінка ролі кожного епізоду у вираженні ідеї твору: ідеалізація картин минулого підпорядкована донесенню до читачів провідної думки тексту. Так стає зрозумілою пов'язаність між собою різних подій в контексті історичного міфу, запропонованого письменником. Адже чітко спрацьовує правило: «Людина – це істота, що винаходить той чи інший міф, а потім прилаштовує світ під виміри цього міфу». Кожен митець, який створює історичну інверсію, працює за поданою схемою [4, с.28].

Важливе місце в її розгортанні поруч із подієвою частиною тексту посідає система образів-персонажів. У ній чітко помітна ідеалізація внутрішнього світу героїв, а сукупно вона спрямована на відображення як чеснот персонажів-лідерів, так і громадянських взаємин, суспільного ладу, яким автор надає перевагу, якими захоплюється («Захар Беркут» І.Франка).

Тому духовно-психологічна характеристика має передувати художньо-естетичній оцінці героїв. Адже остання – це виявлення ролі персонажа в тексті, тобто в розгортанні сюжету, композиційній побудові, постановці проблематики, вираженні авторської позиції – у нашому випадку сумарній оцінці історичної інверсії. Отже, під час

індивідуальної характеристики образів людей важливо виділити риси-домінанти: герої в історичній інверсії у більшості випадків є носіями незначної кількості провідних рис, це швидше ідеалізовані персонажі-типи (козацькі ватажки в ранніх поемах Т. Шевченка, Захар Беркут у І. Франка, Петро Сагайдачний у А. Чайковського), підпорядковані філософсько-історичним уявленням письменника, аніж персонажі-характери [5, с.84].

У процесі ж аналізу міжобразних контактів осмислюємо їхню якість – предмет, через який також постає картина ідеального суспільства. Учні з'ясовують, які громадянські цінності реалізовані у взаємовідносинах героїв, розгорнутих подіях, роблять висновок, чи можна ці стосунки вважати гармонійними, справедливими, досконалими. Оскільки «міф містить оцінку способу, за допомогою якого відбулася означена організація», вивчення художніх зв'язків наближує школярів до досягнення механізмів творення історичної інверсії з допомогою груп персонажів, мовних образів, сюжетно- композиційних частин як системних утворень, поєднаних між собою логікою міфа [4, с.29].

Художня інформація, подана через системи образів-персонажів, може бути підсилена розлогими описами соціального устрою, авторськими роздумами про суспільну досконалість. Вони допомагають учням побачити історичну мету та пріоритети письменника більш наочно. У них історичний міф опредмечується, постає у вигляді готових сентенцій, чітко помітні способи й

напрямки розв'язання історичних проблем. Виділяємо прямо висловлені думки письменника, розглядаємо, у яких картинах історичної інверсії вони також втілені [6, с.15].

Крім того, треба мати на увазі, що твори з історичною інверсією досить часто з'являються тоді, коли письменники не знаходили в житті ідеалів, які хотіли б бачити. Авторський міф виникає як «альтернативна реальність», у якій існує те, чого не вистачає в дійсності, «спосіб бачити світ інакше», ніж він є насправді. «Історично обґрунтовуючи свою мрію про досягнення суспільної досконалості, автор-філософ зазирає у майбутнє, кидаючи виклик сучасності». Ці слова про І.Франка та його повість «Захар Беркут» узагальнюють логіку художнього мислення митців, що використовують історичну інверсію як творчий прийом [4, с.30].

Поруч із текстами, що вивчаються, на уроки залучаємо й інші художні, документальні, епістолярні джерела цього ж письменника, де розкривається його бачення сучасного для нього стану справ.

Про особливості творчого методу автора учням розкажуть і джерела інших митців, дослідження істориків, соціологів, політологів, документалістів тощо.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, ми бачимо, що у процесі роботи над творами з історичною

інверсією відбувається спостереження над тим, як письменник хотів би розв'язати-зняти суперечність, тобто нейтралізувати небажане для нього в сучасному. Тут необмежений простір для вивчення сюжетно-композиційних, мовних, жанрових особливостей, специфіки побудови образів-персонажів і т. д. Уся робота спрямована на те, щоб визначити, що робить письменник на усіх рівнях твору, щоб сформувати бажаний ідеал. Школярі мають можливість зробити висновок, яким чином письменник розв'язує суперечність – наскільки далеко іде у формуванні ідеалу, які засоби для цього використовує, якого вигляду йому надає і як це впливає на всю художню структуру твору, окреслюють ідейно-історичний зміст та центральну історичну ідею твору, виходячи з логіки розв'язання суперечності між авторським сприйняттям теперішньої для нього дійсності й уявно бажаним станом справ у суспільстві.

З'ясування міфологізованої авторської позиції пронизує всю роботу з дослідження творів з історичними інверсіями. Адже усі міфи є істинними лише тому, що вони можуть бути поміщені в певну феноменологію духу, яка вказує на їх функцію стосовно дії свідомості й остаточно встановлює їх власне значення відповідно до їх значення для філософів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бондаренко Ю. Релігійна модель історії в поемі І. Франка «Мойсей». *Дивослово*. 2014. №11. С.10-12
2. Бугайко Т.Ф., Бугайко Ф.Ф. Навчання і виховання засобами літератури. Київ: Радянська школа, 1989. 176 с.

3. Гомон П. До проблеми сучасного прочитання літературних творів. *Дивослово*. 2015. №2. С.41-43.
4. Захарова В.А. Роль Івана Франка в історії методики викладання літератури. *УЛ в ЗОШ*. 2017. №9. С.25-32.
5. Надольний І.Ф. Національна самосвідомість як чинник розвитку духовності українського суспільства. *Рідна школа*. 2012. № 1. С.80-88
6. Шуляр В. Сучасний урок і проблеми викладання актуальної літератури в старшій школі. *УЛ в ЗОШ*. 2011. №8. С.15-20.
7. Якименко Т.В. Як народжується любов до Батьківщини. *Рідна школа*. 2014. №11. С. 28-31.

*Стаття надійшла до редакції
11 лютого 2023*

THE IMPACT OF ENGLISH BIBLICAL TRANSLATIONS ON THE DEVELOPMENT OF LANGUAGE AND LINGUISTICS

УДК 2-234+811.111]-042.3

МИХАЛЬЧУК ОЛЕСЯ

старший викладач кафедри германської та слов'янської філології

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

ДЕРЕВЕНКО ОЛЕКСАНДРА

студентка філологічного факультету

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

The article presents a diachronic review of the prominent English translations of the Bible, outlines the approaches applied in the process of translating and highlights the influence of Biblical translations on language development and language studies.

Keywords: *the Bible, translation, language standardization, functional translation, formal translation, direct translation, indirect translation.*

The problem under investigation. The Bible has proven itself over millennia to be the most valuable book that humanity possesses. It is the world's most translated and most widely distributed book. English translations of the Bible shaped the language and have had a dramatic impact on the developments in the field of linguistics, which makes them a matter of great importance in various areas of language studies. **Previous research on the subject** include an extensive body of diachronic studies of the Bible translations by F. Bruce,

B. Condit, D. Daniell, J. Jeffcoat, E. Hayes, B. Metzger, R. Morton and others. A comprehensive study of the influence of Biblical translations on the development of the English language is represented by works by T. McArthur, G. Sampson, C. M. Millward, M. Hayes, D. Crystal, O. Currie, C. Hallen, T. Spackman. The impact of the Scriptures translations on translation studies has been treated in the works by K. Smith, D. Moo, G. Scorgie, M. Strauss, S. Voth, E. Nida and other researchers.